

The effect of Economic Policy Uncertainty on the Comparability of Financial Statements: The Moderating Role of Managerial Ability¹

Fatemeh Rajabzadeh¹, Ghodrattollah Barzegar^{2*}

Received: 2023/07/01

Accepted: 2024/03/10

Research Paper

Abstract

Purpose: The Effect of Financial Statement Comparability will increase the financial reporting quality and reduce information asymmetry. This component may be influenced by macroeconomic and political factors; in this situation, the ability and tact of company managers can be effective in balancing the effect of economic policy uncertainty on the comparability of financial statements. From this point of view, the current research aims to investigate the effect of uncertainty of economic policies on the comparability of financial statements, emphasizing the moderating role of management ability.

Method: The paper covers the period from 2013 to 2022, with a statistical sample of 124 companies admitted to the Tehran Stock Exchange. The research hypotheses were tested using the regression least squares method.

Results: Economic policy uncertainty has a negative and significant effect on the comparability of financial statements. On the other hand, the ability of managers reduces the effect of the negative relationship between the uncertainty of economic policies and the comparability of financial statements.

Conclusion: Comparability of Financial Statements is one of the factors that increase the usefulness of financial information provided in financial statements; This component decreases with the increase of economic policy uncertainty. But efficient managers, in an effort to maintain their reputation and considering the risk of lawsuits in the conditions of economic policy uncertainty by avoiding opportunistic behavior, have provided more quality and extensive information to the stakeholders and thus efficient managers weaken the negative effect of economic policy uncertainty on the comparability of financial statements.

Contribution: The present paper shows the evidence of accounting information management in order to reduce the comparability of financial statements in the conditions of economic policy uncertainty by inefficient and opportunistic managers.

Keywords: Managerial Ability, Economic Policy Uncertainty, Financial Statement Comparability.

JEL Classification: E44, M41.

1. DOI: 10.22051/JAASCI.2023.44189.1789

2. M.Sc. Department of Accounting, Faculty of Economics and Administrative Science, Mazandaran University, Babolsar, Iran. (sanam.rajabzadeh@yahoo.com).

3. Assistant Professor, Department of Accounting, Faculty of Economic and Administrative Science, Mazandaran University, Babolsar, Iran. Corresponding Author. (Ghabarzegar@gmail.com).

بررسی اثر تعدیل‌کنندگی توانایی مدیریت بر رابطه عدم قطعیت سیاست‌های اقتصادی و قابلیت مقایسه صورت‌های مالی^۱

فاطمه رجب‌زاده^۲، قدرت‌الله برزگر^۳

مقاله پژوهشی

تاریخ دریافت: ۱۴۰۲/۰۴/۱۰

تاریخ پذیرش: ۱۴۰۲/۱۲/۲۰

چکیده

هدف: قابلیت مقایسه صورت‌های مالی، افزایش کیفیت گزارشگری مالی و کاهش عدم‌تقارن اطلاعاتی را در پی خواهد داشت. این عامل ممکن است تحت‌تأثیر عوامل کلان اقتصادی و سیاسی قرار گیرد. در این شرایط میزان توانمندی و درایت مدیران شرکت‌ها می‌تواند بر موازنه تأثیر عدم قطعیت سیاست اقتصادی در قابلیت مقایسه صورت‌های مالی اثربخش باشد. بر این اساس پژوهش حاضر، به دنبال بررسی تأثیر عدم قطعیت سیاست‌های اقتصادی بر قابلیت مقایسه صورت‌های مالی با تأکید بر نقش تعدیل‌کنندگی توانایی مدیریت می‌باشد.

روش پژوهش: دوره زمانی پژوهش طی سال‌های ۱۳۹۲ تا ۱۴۰۱ و نمونه آماری پژوهش ۱۲۴ شرکت پذیرفته‌شده در بورس اوراق بهادار تهران است. جهت آزمون فرضیه‌های پژوهش از روش رگرسیون حداقل مربعات استفاده شد.

یافته‌ها: عدم قطعیت سیاست اقتصادی تأثیر منفی و معناداری بر قابلیت مقایسه صورت‌های مالی دارد. از طرفی، توانایی مدیران تأثیر رابطه منفی میان عدم قطعیت سیاست‌های اقتصادی و قابلیت مقایسه صورت‌های مالی را کاهش می‌دهد.

نتیجه‌گیری: قابلیت مقایسه صورت‌های مالی یکی از عواملی است که باعث افزایش سودمندی اطلاعات مالی ارائه شده در صورت‌های مالی می‌گردد. این عامل با افزایش عدم قطعیت سیاست اقتصادی، کاهش می‌یابد، اما مدیران کارآمد، در تلاش برای حفظ شهرت خود و با در نظر داشتن ریسک دعاوی حقوقی در شرایط عدم قطعیت سیاست اقتصادی با پرهیز از رفتار فرصت‌طلبانه، اطلاعات با کیفیت و گسترده‌تری را در اختیار ذی‌نفعان قرار داده و بدین ترتیب اثر منفی عدم قطعیت سیاست اقتصادی بر قابلیت مقایسه صورت‌های مالی را تضعیف می‌کنند.

دانش افزایی: پژوهش حاضر شواهدی مبنی بر مدیریت اطلاعات حسابداری در راستای کاهش قابلیت مقایسه صورت‌های مالی در شرایط عدم قطعیت سیاست اقتصادی توسط مدیران ناکارا و فرصت‌طلب را نشان می‌دهد

واژه‌های کلیدی: توانایی مدیریت، عدم قطعیت سیاست اقتصادی، قابلیت مقایسه صورت‌های مالی.

طبقه بندی موضوعی: E44, M41

10.22051/JAASCI.2023.44189.1789 : DOI^۱

۲. کارشناسی ارشد، گروه حسابداری، دانشکده علوم اقتصاد و اداری، دانشگاه مازندران، بابلسر، ایران. (sanam.rajabzadeh@yahoo.com)

۳. استادیار، گروه حسابداری، دانشکده علوم اقتصاد و اداری، دانشگاه مازندران، بابلسر، ایران. نویسنده مسئول. (Ghabarzegar@gmail.com)

jaacsi.alzahra.ac.ir

مقدمه

قابلیت مقایسه از خصوصیات کیفی بااهمیت در صورت‌های مالی است که سودمندی اطلاعات مالی را افزایش می‌دهد و به استفاده‌کنندگان برای شناسایی شباهت‌ها و تفاوت‌ها میان دو مجموعه از پدیده‌های اقتصادی کمک می‌کند. ضعف در قابلیت مقایسه صورت‌های مالی، محیط اطلاعاتی را مبهم، کیفیت گزارشگری را کاهش و عدم تقارن اطلاعاتی را افزایش می‌دهد (کیم، لی، لو و یو، ۲۰۱۶؛ ۱). این شرایط در خوش‌بینانه‌ترین حالت ممکن، کیفیت قضاوت سرمایه‌گذاران را به دلیل عدم دسترسی به منبع اطلاعاتی مناسب، تحت‌الشعاع قرار می‌دهد. اجتناب از این رویداد بدون شناخت کامل از عوامل تاثیرگذار بر قابلیت مقایسه صورت‌های مالی ممکن نخواهد بود. در عین حال شناخت این عوامل زمانی اهمیت بیشتری پیدا می‌کند که علت بسیاری از ضعف‌های قابلیت مقایسه صورت‌های مالی صرفاً در حرفه حسابداری جستجو می‌شود، در حالی که منشا اصلی آن می‌تواند ناشی از عوامل خارج از حرفه باشد (مهدوی و سرمدی‌نیا، ۱۳۹۷). از عوامل مهم و اثرگذار بر قابلیت مقایسه صورت‌های مالی عدم قطعیت عوامل کلان سیاست اقتصادی است. این عامل از سوی نظریه عدم قطعیت سیاست مالی و نظریه عدم سیاست اقتصادی پولی حمایت می‌شود. عدم قطعیت سیاست اقتصادی با تأثیر بر میزان و نحوه افشا داوطلبانه، افزایش ابهام در برآورد ارزش جاری دارایی‌های ثبت شده به بهای تاریخی، گرایش به تجدید ارزیابی اختیاری برخی از بنگاه‌های اقتصادی و ...، قادر است بر قابلیت مقایسه صورت‌های مالی اثر منفی داشته باشد. همانطور که پیش‌تر بیان گردید کاهش در قابلیت مقایسه صورت‌های مالی به واسطه کاهش کیفیت گزارشگری مالی، موجب کاهش کیفیت قضاوت سرمایه‌گذاران خواهد شد. در این راستا بسیاری از پژوهشگران به این نتیجه رسیدن قضاوت و تصمیم‌گیری نادرست سرمایه‌گذاران، ریسک دعاوی آتی را نسبت به مجموعه مدیریتی بنگاه اقتصادی به شدت افزایش می‌دهد (جی، سبرت و ژانگ، ۲۰۱۹؛ ۲). به عبارتی، سرمایه‌گذاران پس از تحمل زیان‌های ناشی از سرمایه‌گذاری به دنبال پاسخ‌خواهی از مدیریت خواهند رفت تا شاید بخشی از ضررهای ناشی از تصمیمات خود را به افراد مختلف مانند مدیریت شرکت، حسابرسان،

-
1. Kim, Li, Lu & Yu
 2. Ge, Seybert & Zhang

ناظرین و ... تحمیل نمایند (گودامی، پیتمن و صفار^۱، ۲۰۱۴؛ ۱). از این رو مدیریت به‌طور ذاتی این انگیزه را دارد تا نسبت به کاهش ضعف‌های گزارش‌های مالی بنگاه اقتصادی خود اقدام نماید تا از خطر طرح دعوی آتی و از دست دادن بازار کار، تا حدودی خود را حفظ نماید. میزان تأثیرپذیری قابلیت مقایسه صورت‌های مالی از عدم قطعیت عوامل سیاست اقتصادی کلان تحت تأثیر عواملی از جمله کارآمد بودن مجموعه مدیریتی واحد اقتصادی قرار دارد.

توانایی یا استعداد مدیریت به‌عنوان دارایی نامشهودی شناخته می‌شود که کارایی یک مدیر را نسبت به مدیران دیگر در تبدیل منابع واحد تجاری به درآمد نشان می‌دهد (دمرجیان، لو و مک‌وی^۲، ۲۰۱۲؛ ۴۶۵). جی، سبرت و ژانگ^۳ (۲۰۱۹؛ ۵) معتقدند با توجه به این واقعیت که افزایش توانایی مدیریت موجب کاهش رفتارهای فرصت‌طلبانه و در نتیجه باعث افزایش کارایی بنگاه اقتصادی می‌گردد، مدیران کارا و توانا با استفاده از برآوردهای حسابداری انتخاب رویه و روش‌های حسابداری در محدوده تعیین شده توسط استانداردهای حسابداری، متفاوت از سایر مدیران عمل می‌نمایند. همچنین، از آنجا که مدیریت مسئول تهیه و تایید صورت‌های مالی است، انتخاب روش‌های حسابداری جایگزین و نیز قضاوت در رسیدن به برآوردهای حسابداری، جزء اختیارات آن است (مت بیورنسن و متیو استالینگر^۳، ۲۰۲۲؛ ۱). این امر بیانگر این نکته است که قابلیت مقایسه صورت‌های مالی می‌تواند تحت تأثیر تصمیمات مدیران باشد (کیم، کرافت و رایان^۴، ۲۰۱۳؛ ۲۴). بنابراین، انتظار می‌رود توانایی مدیران به عنوان معیاری از کارآمد بودن مدیریت، بتواند بر رابطه بین عدم قطعیت سیاست‌های اقتصادی و قابلیت مقایسه صورت‌های مالی تأثیر بگذارد.

انجام این پژوهش حداقل از چند نظر دارای اهمیت است؛ نخست این پژوهش از بعد زمانی در شرایطی انجام شده است که مصادف با دورانی است که کشور دچار عدم قطعیت عوامل کلان اقتصادی است. علاوه بر این، اختیاراتی که حسابداری به مدیران در راستای انتخاب رویه‌ها و روش‌های مجاز داده است، همیشه مورد انتقاد برخی از صاحب‌نظران بوده است، با این حال پژوهش حاضر نشان می‌دهد

1. Guedhami, Pittman & Saffar

2. Demerjian, Lev & McVay

3. Bjornsen and Stallings

4. Kim, Kraft & Ryan

که مدیران از این آزادی عمل در این شرایط، نه تنها برای مقاصد فرصت طلبانه استفاده نمی کنند، بلکه از آن در جهت افزایش کارایی، بهره می برند. همچنین، مطالعات داخلی گذشته بیشتر به تأثیر مخرب عدم قطعیت سیاست ها اقتصادی کلان بر مولفه های اساسی حسابداری پرداختند و توجه کمتری به چگونگی مقابله با این عوامل داشته اند. از این رو نظر به اهمیت بسزای مطالعات بین رشته ای در ایران و به طور اخص در حسابداری، در شرایطی که مطالعات اندکی با رویکرد تعامل عوامل اقتصادی با مؤلفه های اساسی حسابداری انجام شده است، پژوهش حاضر با نگرش کاهش شکاف پژوهشی در این زمینه، برای نخستین بار در کشور، به دنبال بررسی عدم قطعیت سیاست های اقتصادی بر قابلیت مقایسه صورت های مالی با تأکید بر نقش تعدیل کنندگی توانایی مدیریت می باشد.

در پژوهش حاضر پس از بررسی مبانی نظری و پیشینه پژوهش، فرضیه های پژوهش ارائه می شود. سپس، روش تحقیق مطرح می گردد. در نهایت، به تجزیه و تحلیل یافته ها و نتیجه گیری پژوهش پرداخته شده است و پژوهش با ارائه پیشنهادهایی به پایان می رسد.

مبانی نظری و توسعه فرضیه ها

تأثیر عدم قطعیت سیاست اقتصادی بر قابلیت مقایسه صورت های مالی

قابلیت مقایسه صورت های مالی یکی از خصوصیات کیفی منحصر به فردی است که بر مفید بودن اطلاعات مالی تأکید دارد (شایگان نو و همکاران، ۱۴۰۱؛ ۹۵). مقایسه پذیری از جهات مختلفی برای فعالان بازار سرمایه حائز اهمیت است، زیرا آنان با تکیه بر ارزیابی و مقایسه چشم اندازهای شرکت های هم صنعت، تصمیم های سرمایه گذاری خود را اتخاذ می کنند (هاشمی دهچی و همکاران، ۱۴۰۰؛ ۴۰۳). قابلیت مقایسه صورت های مالی، بهبود محیط اطلاعاتی را در پی داشته و به سرمایه گذاران این فرصت را می دهد تا کیفیت شرکت ها را از راه مقایسه دقیق تر آن ها با سایر شرکت های همسان، بررسی نمایند (پاکدلان و همکاران، ۱۴۰۰؛ ۴۲). به عبارتی، قابلیت مقایسه بیشتر به فعالان بازار سرمایه کمک می کند تا با بررسی اطلاعات در دسترس و مربوط به شرکت های هم صنعت، بنیان های اقتصادی یک شرکت را به شکل دقیق تری مورد ارزیابی قرار دهند (چن، کرت و وانگ، ۲۰۲۰؛ ۲۴). از آنجایی که حسابداری و اقتصاد

دارای تاثیرات متقابل بر یکدیگر می‌باشند (جعفری و همکاران، ۱۳۹۹؛ ۱۱۸)، عدم قطعیت در سیاست اقتصادی می‌تواند بر قابلیت مقایسه صورت‌های مالی موثر باشد (اخگر و همکاران، ۱۴۰۰؛ ۷۲). عدم قطعیت در سیاست اقتصادی، حاصل بی‌ثباتی است که در نتیجه تغییر سیاست‌های اقتصادی دولت شکل می‌گیرد (امینان و همکاران، ۱۳۹۷؛ ۶). در حقیقت عدم قطعیت بالا سیاست اقتصادی، کیفیت اطلاعات در ارتباط با آینده شرکت را کاهش می‌دهد که این امر یکی از عواملی است که انگیزه مدیران را برای تاثیر گذاری بر اعداد حسابداری افزایش می‌دهد (اوزیلی^۱، ۲۰۲۱؛ ۳۲۶). مدیریت این انگیزه را دارد تا عملکرد شرکت را در سطح مطلوبی نگه دارد. عدم قطعیت بالا سیاست اقتصادی از عوامل موثر و غیرقابل اجتناب در عملکرد شرکت است که ارزیابی عملکرد مدیران نیز به واسطه غیرقابل اجتناب بودن، تحت تاثیر قرار می‌دهد. به عبارتی، در شرایط عدم قطعیت سیاست اقتصادی، زمانی که این عامل تأثیر منفی بر عملکرد شرکت داشته باشد، مدیریت در صدد کاهش این اثر بر خواهد آمد، اما از آنجا که این عامل اجتناب‌ناپذیر است، مدیر نمی‌تواند به‌طور مستقیم و به صورت واقعی این عامل را کنترل کند. بنابراین، مدیریت اطلاعات حسابداری در راستای تحقق عملکرد مطلوب شرکت و تعدیل اثر عدم قطعیت سیاست اقتصادی و متعاقب با آن دستیابی به منافع بیشتر که ناشی از جبران خدمات مدیر برای بهبود عملکرد شرکت می‌باشد، عمل می‌نماید. این مطلب از سوی نظریه رفتار فرصت طلبانه مدیر در چارچوب ادبیات مدیریت سود نیز حمایت می‌شود. برآوردهای حسابداری، یکی از ابزارهای مدیریت سود می‌باشد و مدیریت می‌تواند با اعمال تغییر در برآوردهای حسابداری، نتیجه عملیات دوره را تغییر دهد (سازمان حسابرسی، ۱۳۹۸؛ ۳۵). از آنجایی که قابلیت مقایسه از همگونی بیشتر در انتخاب‌ها و برآوردهای حسابداری است (کلاتری و همکاران، ۱۴۰۰)، پس می‌توان بیان کرد افزایش عدم قطعیت سیاست اقتصادی بر قابلیت مقایسه صورت‌های مالی تاثیر گذار است.

تأثیر توانایی مدیران بر رابطه میان عدم قطعیت سیاست اقتصادی و قابلیت مقایسه صورت‌های مالی

در شرایط عدم اطمینان سیاست اقتصادی، فرایند برنامه‌ریزی و تصمیم‌گیری و همچنین، سیاست گذاری در تمام بخش‌های اقتصادی از جمله بازار مالی با اختلال مواجه می‌شود، زیرا امکان

پیش‌بینی کاهش می‌یابد و تحقق چشم‌اندازهای آینده برای عاملان اقتصادی نیز دشوار می‌شود (قربانی و همکاران، ۱۴۰۱؛ ۹). علاوه بر آن، سطح بالای نااطمینانی سیاست اقتصادی منجر به افزایش نوسان در آمد و جریان‌های نقدی شرکت خواهد شد که این امر، تمایل مدیران به تحریف اطلاعات مالی با هدف هموارسازی سود یا کاهش فشار عملکرد کوتاه‌مدت، را افزایش می‌دهد (لو و ژانگ^۱، ۲۰۲۰؛ ۲). به عقیده دوهل و همکاران (۲۰۲۱؛ ۲) عدم قطعیت سیاست اقتصادی می‌تواند مشوق‌هایی برای مدیریت سود ایجاد کند که این امر، رفتارهای متفاوت مدیریتی در جهت کاهش زیان و اتخاذ روش‌ها و برآوردهای حسابداری متفاوت برای شرکت را به دنبال خواهد داشت. در نتیجه مدیران در شرایط عدم قطعیت اقتصادی با استفاده از مدیریت سود، در صدد ارائه تصویر مطلوب‌تری از شرکت به ذینفعان می‌باشند.

مدیریت سود فرایندی است که عملکرد مالی واقعی یک شرکت را مخدوش می‌کند (عرب صالحی و همکاران، ۱۳۹۶؛ ۷۵). مدیریت سود در جهت دستیابی منافع شخصی مدیران باعث تحریف گزارشگری مالی و افزایش عدم تقارن اطلاعاتی می‌شود (تاری وردی و همکاران، ۱۳۹۷؛ ۷۰). با استفاده از مدیریت سود، اطلاعات دقیق و قابل اتکا، برای نهاده‌های تصمیم‌گیری و سرمایه‌گذاران از بین می‌رود به تبع، فقدان اینگونه اطلاعات باعث ایجاد مشکلات در تصمیم‌گیری برای آنان می‌شود. بر این اساس، اعتماد سرمایه‌گذاران به سیستم گزارشگری مالی کم می‌شود (موسوی شیری و همکاران، ۱۴۰۲؛ ۶۰). در نتیجه، با توجه به قابل اتکا نبودن اطلاعات مالی، فعالان بازار متحمل زیان می‌شوند و از آنجایی که سرمایه‌گذاران واحد تجاری در پی افزایش ثروت، در نتیجه عملکرد مطلوب واحد تجاری است (مرادی و همکاران، ۱۳۹۶؛ ۲)، می‌توانند بابت زیان‌های وارده، طبق ماده ۲۷۶ قانون تجارت، علیه اعضای هیئت‌مدیره برای صیانت از حقوق شرکت اقامه دعوا نمایند (ابوعطا و پورشید، ۱۳۹۵؛ ۲). از طرفی، مدیران به دلیل کسب شهرت همواره به دنبال افزایش مقبولیت خود هستند، که شهرت همان انتظار ذینفعان از توانایی مدیریت برای عمل به تعهدات خود می‌باشد (چاکراواری، دهان و راجگپال^۲، ۲۰۱۴؛ ۱). با استناد بر پژوهش دمرجیان، لو و مک‌وی (۲۰۱۲؛

1. Luo and Zhang

2. Chakravarthy, DeHaan & Rajgopal

(۴۶۵)، توانایی مدیران دارای مفهوم گسترده‌ای است که شامل مهارت مدیران در تخمین ارقام تعهدی، درایت آنان در انتخاب روش‌های حسابداری و ابتکار مدیران در تخصیص بهینه منابع می‌باشد که این توانایی مدیریت نوعی دارایی نامشهود به شمار می‌رود (کامیابی و جوادی‌نیا، ۱۴۰۰؛ ۱۰۸). بر اساس دیدگاه جوهره مدیران، می‌توان گفت مدیران توانا تر با برخورداری از درایت بیشتر و تحلیل جامع از چگونگی شرایط حال و آینده شرکت و صنعت، تصمیمات سرمایه‌گذاری سودمندی‌تری اتخاذ کرده و بدین ترتیب می‌توانند باعث بهبود کارکرد شرکت و افزایش کیفیت گزارشگری مالی گردند (مرادزاده فرد، ۱۳۹۵؛ ۲۶). در توضیح این دیدگاه، باید اشاره کرد که مدیران توانا تر با تکیه بر شناخت بهتر شرکت و محیط اقتصادی ممکن است از یک نرخ تاریخی تعدیل بر اساس شرایط اقتصادی کلان استفاده کرده یا تخمین‌های مرتبط به ارقام تعهدی (نرخ استهلاک، ارزش بازار و...) را دقیق‌تر گزارش کنند. از این رو منجر به شفافیت بیشتر اطلاعات و تصمیم‌گیری‌های درست در شرکت خواهند شد (خواجوی و همکاران، ۱۴۰۰؛ ۱۵۴).

بر اساس پژوهش صدیقی و همکاران (۱۴۰۰، ۴۴) مدیران توانا تر، با ارائه اطلاعات با کیفیت تر و گسترده‌تر، توانایی بیشتری در ارائه درست ارزش شرکت به فعالان اقتصادی دارند و در نتیجه، باعث کاهش عدم تقارن اطلاعاتی در بازار سرمایه می‌شوند و با نزدیک‌تر شدن اطلاعات ارائه شده توسط ایشان با اطلاعات شرکت‌های هم صنعت، قابلیت مقایسه در بازار خود به خود افزایش پیدا می‌کند. بنابراین، تأثیر توانایی مدیریت بر رابطه عدم قطعیت سیاست اقتصادی و قابلیت مقایسه صورت‌های مالی، امری محتمل است. موسوی شیری و همکاران (۲۰۱۴: ۷۴) در پژوهشی رابطه میان استراتژی‌های تجاری شرکت و توانایی مدیریت در دوره بحران مالی را با کیفیت سود مورد بررسی قرار دادند. بر اساس نتایج این پژوهش، بحران مالی بر رابطه میان استراتژی تمایز و کیفیت سود تأثیر دارد، به گونه‌ای که محصول خاص، ناشی از استراتژی تمایز است که کمتر تحت تأثیر بحران مالی قرار دارد. همچنین، این پژوهش نشان می‌دهد بحران مالی تأثیری بر رابطه میان کیفیت سود و توانایی مدیران ندارد. صدیقی و همکاران (۲۰۱۴: ۵۲) در پژوهش خود با موضوع تأثیر هزینه‌های نمایندگی بر سودآوری با تأکید بر نقش توانایی مدیریت نشان داده‌اند مدیران توانا مهارت بیشتری در هم‌راستایی منافع خود با منافع سهام‌داران دارند و تضادهای نمایندگی شامل خطر اخلاقی، مدیریت سود، تفاوت افق زمانی

و تمایل به نگهداری سود در شرکت‌های دارای مدیران توانا کمتر است. قاسمی و همکاران (۱۴۰۱): ۴۸) نقش عدم اطمینان سیاست‌های اقتصادی در ارتباط بین افشای داوطلبانه اطلاعات و عدم تقارن اطلاعاتی را مورد بررسی قرار دادند و به این نتیجه رسیده‌اند رابطه منفی و معناداری میان افشای داوطلبانه و عدم تقارن اطلاعاتی وجود دارد. همچنین، عدم اطمینان سیاست‌های اقتصادی باعث ضعیف شدن رابطه میان افشای داوطلبانه و عدم تقارن اطلاعاتی می‌شود. قاسمی و همکاران (۱۴۰۰): ۴۱) در پژوهشی به بررسی ناطمینانی سیاست اقتصادی بر عدم تقارن اطلاعاتی، واکنش سرمایه‌گذاران به شگفتی سود و افشای اختیاری پرداخته‌اند که نتیجه این پژوهش نشان می‌دهد ناطمینانی سیاست اقتصادی بر عدم تقارن اطلاعاتی سرمایه‌گذاران اثر مثبت دارد و ناطمینانی سیاست اقتصادی بر افشای اختیاری مدیریت، اثر منفی دارد. همچنین، آنها بیان می‌کنند که این تأثیرگذاری منفی نشان‌دهنده فرصت‌طلبی مدیران شرکت است که باعث می‌شود ناطمینانی سیاست اقتصادی در جهت رسیدن منافع شخصی مدیران استفاده شود. لونی و همکاران (۱۴۰۰: ۲۶۳) در پژوهشی اثر ناطمینانی سیاست اقتصادی بر سرمایه‌گذاری شرکتی را مورد بررسی قرار دادند. نتیجه این پژوهش حاکی از آن است که افزایش ناطمینانی سیاست اقتصادی، نقدینگی را به سمت فعالیت‌های غیرمولد هدایت می‌کند و موجب کاهش ورود نقدینگی به سمت تولید می‌شود و در نتیجه سرمایه‌گذاری شرکتی را کاهش می‌دهد. در این پژوهش با معرفی شاخص ترکیبی ناطمینانی سیاست‌های اقتصادی حاصل از تحلیل‌های مولفه‌های اصلی تورم، نرخ بهره، نرخ ارز، رشد اقتصادی، نرخ ارز، سیاست پولی و مالی، اثر ناطمینانی سیاست اقتصادی بر سرمایه‌گذاری شرکتی بررسی شده است. بیسواس، راناسینگه و تن^۱ (۲۰۲۳: ۲۷۳) در نتیجه پژوهش خود با موضوع تأثیر رقابت بازار محصول بر دستکاری فعالیت واقعی با نقش تعدیل‌کننده توانایی مدیریت بیان می‌کنند که رقابت بازار محصول به عنوان یک سازوکار انضباطی، دستکاری فعالیت‌های واقعی را کاهش می‌دهد. همچنین، بر اساس فرضیه شهرت استدلال می‌کنند مدیران توانا که همیشه نگران پیشرفت شغلی خود هستند ارتباط میان رقابت بازار محصول و مدیریت سود واقعی را به‌طور منفی تعدیل می‌کنند. موبینگ، شیائو هویی و

جون یانگ^۱ (۲۰۲۳:۲۲۲۲) در پژوهش خود با موضوع عدم قطعیت سیاست اقتصادی، توانایی مدیریتی و ارزش شرکت، بررسی کردند که واحدهای تجاری با توانایی مدیریتی بالا در زمان عدم قطعیت سیاست اقتصادی تمایل به خریدهای بیشتر، افزایش هزینه تحقیق و توسعه و بهبود کارایی هزینه دارند که منجر به افزایش عملکرد مالی شرکت و افزایش ارزش شرکت می‌شوند. چیانگ^۲ (۲۰۲۲: ۱) در پژوهشی با موضوع شواهدی از عدم قطعیت سیاست اقتصادی و همه‌گیری کووید ۱۹ در بازده سهام جهانی، به این نتیجه رسیده‌اند همه‌گیری کووید ۱۹، از طریق تغییر در عدم قطعیت سیاست اقتصادی، تأثیر غیرمستقیم بر بازده سهام دارد. ایمهوف، سیوی و واتانابه^۳ (۲۰۲۲: ۲۲) در پژوهشی با موضوع رقابت، هزینه‌های اختصاصی گزارشگری مالی، و قابلیت مقایسه صورت‌های مالی مستند می‌کنند برای شرکت‌هایی با سطوح بالای اطلاعات اختصاصی، رقابت ممکن است هزینه اختصاصی گزارشگری مالی را افزایش دهد. قابلیت مقایسه صورت‌های مالی همگام با افزایش هزینه اختصاصی گزارشگری مالی کاهش می‌یابد؛ از این رو رابطه منفی میان هزینه اختصاصی گزارشگری مالی و قابلیت مقایسه صورت‌های مالی وجود دارد و این رابطه منفی برای شرکت‌های با محیط اطلاعاتی ضعیف‌تر بیشتر است.

نینگ شیا^۴ (۲۰۲۲: ۱۴) عدم قطعیت سیاست اقتصادی، توانایی مدیریت، و اثر هم‌تا سرمایه‌گذاری شرکتی را مورد بررسی قرار داد که نتیجه این پژوهش حاکی از آن است که عدم قطعیت سیاست اقتصادی، عدم تقارن اطلاعاتی را افزایش می‌دهد. همچنین، مدیران توانمند، کمتر تمایل دارند از تصمیمات سرمایه‌گذاری هم‌تایان خود تقلید کنند تا شایسته به نظر برسند که در این صورت همگرایی سرمایه‌گذاری رخ می‌دهد. بیسواس، حبیب و رناسینگه^۵ (۲۰۲۲: ۱) در نتیجه پژوهش خود با موضوع چرخه عمر شرکت و قابلیت مقایسه صورت‌های مالی بیان می‌کنند که شرکت‌های بالغ تمایل به تهیه صورت‌های مالی دارند که در میان شرکت‌های هم‌تا در صنعت قابل مقایسه باشد. همچنین، آنها دریافتند ارتباط میان چرخه عمر و

1. Mobing Jiang, Xiaohui Xu & Jun Yang

2. Chiang

3. Imhof, Seavey & Watanabe

4. Ningxia Yang

5. Biswas, Habib & Ranasinghe

قابلیت مقایسه صورت‌های مالی با عدم‌تقارن اطلاعاتی تعدیل می‌شود. مت بیورنسن و متیو استالینگز (۲۰۲۲: ۱۳) در پژوهش خود به بررسی رابطه بین توانایی مدیریت و قابلیت مقایسه صورت‌های مالی می‌پردازد که نتیجه این پژوهش نشان می‌دهد، مدیران با توانایی مشابه، با صورت‌های مالی قابل مقایسه‌تر مرتبط هستند. کارادیمما و لوری^۱ (۲۰۲۱: ۷) در پژوهشی عدم‌قطعیت سیاست اقتصادی و وام‌های غیراجرایی و نقش تعدیل‌کننده تمرکز بانک را مورد بررسی قرار دادند. نتیجه این پژوهش نشان می‌دهد عدم‌قطعیت سیاست اقتصادی با وام‌های غیراجرایی رابطه مثبتی دارد، اما تمرکز بانک، عدم‌تقارن اطلاعاتی را کاهش می‌دهد و عدم‌قطعیت سیاست اقتصادی را جبران می‌کند.

باتوجه به مطالب فوق فرضیه‌های این پژوهش به صورت زیر تدوین می‌شوند:

فرضیه اول پژوهش: عدم‌قطعیت سیاست اقتصادی، تأثیر معناداری بر قابلیت مقایسه صورت‌های مالی دارد. فرضیه دوم: توانایی مدیریت رابطه بین عدم‌قطعیت سیاست اقتصادی و قابلیت مقایسه صورت‌های مالی را تعدیل می‌کند.

جامعه و نمونه آماری پژوهش

جامعه آماری این پژوهش، شرکت‌های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران است. نمونه پژوهش بر اساس شرایط پژوهش، شامل ۱۲۴۰ سال - شرکت در دوره زمانی ۱۳۹۲ تا ۱۴۰۱ می‌باشد. باتوجه به اینکه برای اندازه‌گیری متغیر وابسته (قابلیت مقایسه صورت‌های مالی) داده‌های سال‌های جاری و ۳ سال قبل نیاز است برای محاسبه قابلیت مقایسه صورت‌های مالی از داده‌های سال‌های ۱۳۸۹ تا ۱۴۰۱ استفاده شده است. نمونه پژوهش بر اساس معیارهای زیر از جامعه آماری شرکت‌های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران انتخاب شده است:

- ❖ برای رعایت قابلیت مقایسه‌پذیری، سال مالی منتهی به ۲۹ اسفندماه هر سال در نظر گرفته می‌شود.
- ❖ در طی قلمرو زمانی پژوهش تغییر سال مالی نداشته باشد. به دلیل اینکه محاسبه برخی از متغیرهای این پژوهش مبتنی بر بازار سرمایه ایران است. بنابراین، اگر پایان سال مالی شرکتی با شرکت‌های دیگر متفاوت باشد، از لحاظ تأثیرپذیری از مسائل همگون نخواهند بود.

❖ جزء شرکت‌های مالی (مانند بانک‌ها و مؤسسات مالی) و شرکت‌های سرمایه‌گذاری، شرکت‌های واسطه‌گری مالی یا بیمه نباشد، زیرا نوع و نحوی فعالیت عملیاتی شرکت‌های مالی و سرمایه‌گذاری و سیستم حاکمیت شرکت و راهبری و همچنین، نحوه‌ی گزارشگری مالی متفاوتی دارند.

❖ اطلاعات مورد نیاز مربوط به متغیرها در دسترس باشد.

با توجه به محدودیت‌های اعمال شده، تعداد ۱۲۴۰ سال - شرکت به‌عنوان نمونه پژوهش انتخاب شده است.

مدل‌های مورد استفاده برای آزمون فرضیه‌ها و متغیرها

باتوجه به فرضیه‌های مورد بررسی، مدل‌های مورد استفاده به شرح زیر است:

برای آزمون فرضیه‌های پژوهش با پیروی از تحقیق دوهل و همکاران (۲۰۲۰) از مدل‌های زیر استفاده می‌گردد:

برای آزمون فرضیه اول از مدل زیر استفاده می‌گردد:

(۱)

$$\begin{aligned} \text{COMPARABILITY}_{i,t} &= \beta_0 + \beta_1 \text{PCA}_{i,t} + \beta_2 \text{SIZE}_{i,t} + \beta_3 \text{STD_Sale}_{i,t} + \beta_4 \text{LEV}_{i,t} \\ &+ \beta_5 \text{CFO}_{i,t} + \beta_6 \text{GROWTH}_{i,t} + \beta_7 \text{LOSS}_{i,t} + \beta_8 \text{ROA}_{i,t} \\ &+ \varepsilon_{i,t} \end{aligned}$$

برای آزمون فرضیه دوم از مدل زیر استفاده می‌گردد:

$$\begin{aligned} \text{COMPARABILITY}_{i,t} &= \beta_0 + \beta_1 \text{PCA}_{i,t} + \beta_2 \text{EST}_{i,t} + \beta_3 \text{PCA}_{i,t} \\ &* \text{MANGABILITY}_{i,t} + \beta_4 \text{SIZE}_{i,t} \\ &+ \beta_5 \text{STD_Sale}_{i,t} + \beta_6 \text{LEV}_{i,t} + \beta_7 \text{CFO}_{i,t} \\ &+ \beta_8 \text{GROWTH}_{i,t} + \beta_9 \text{LOSS}_{i,t} + \beta_{10} \text{ROA}_{i,t} \\ &+ \varepsilon_{i,t} \end{aligned} \quad (۲)$$

متغیر وابسته

قابلیت مقایسه حسابداری: در این پژوهش برای اندازه‌گیری قابلیت مقایسه صورت‌های مالی از مدلی که دیفرانکو و همکاران (۲۰۱۱) ارائه کرده‌اند، استفاده شده است. برای اندازه‌گیری قابلیت

مقایسه بین دو شرکت i و j ، در گام اول برای هر شرکت - سال، مدل رگرسیونی (۳) با استفاده از داده‌های سری زمانی (۶ماهه) برای دو دوره چهارساله اخیر منتهی به پایان سال t برآورد شده است.

$$Earning_{it} = \alpha_i + \beta_i Return_{it} + \varepsilon_{it} \quad (3)$$

که در آن $Earning_{it}$ سود خالص شرکت i ام در شش ماهه t ام تقسیم بر ارزش شرکت در ابتدای شش ماه و $Return_{it}$ بازده سهام شرکت i ام در شش ماهه t ام است. پر واضح است که ضرایب α_i و β_i برآورد شده برای هر شرکت-سال، معیاری از عملیات حسابداری آن شرکت است. حال برای بررسی میزان قابلیت مقایسه بین دو شرکت i و j در هر سال، از طریق معادله‌های (۴) و (۵) سود شرکت i ام به‌طور جداگانه یکبار با ضرایب خود شرکت i و یکبار با ضرایب شرکت j ، اما با بازده شرکت i (رویداد مشابه) برای دوره زمانی مشابه پیش‌بینی می‌شود.

$$E(Earning)_{iit} = \alpha_i + \beta_i Return_{it} \quad (4)$$

$$E(Earning)_{ijt} = \alpha_j + \beta_j Return_{it} \quad (5)$$

که در این روابط $E(Earning)_{iit}$ ، سود پیش‌بینی شده برای شرکت i ام در شش ماهه t ام با استفاده از ضرایب شرکت i و $E(Earning)_{ijt}$ ، سود پیش‌بینی شده برای شرکت i ام در شش ماهه t ام با استفاده از ضرایب شرکت j است.

با محاسبه این دو رابطه، آنگاه قابلیت مقایسه بین دو شرکت i و j ، در سال t از طریق مدل (۶) محاسبه می‌شود.

$$ComAcc_{ijt} = \frac{-1}{8} \sum_{t=7}^t |E(Earning)_{iit} - E(Earning)_{ijt}| \quad (6)$$

که مقدار ریاضی بالاتر برای متغیر $ComAcc_{ijt}$ حاکی از قابلیت مقایسه بیشتر بین دو شرکت است. در ادامه برای هر سال و هر جفت شرکت i با شرکت‌های j عضو یک صنعت، معیار مورد نظر محاسبه می‌شود. بعد از مرتب کردن نزولی تمام ترکیب‌های به‌دست آمده برای هر شرکت i ام،

معیار $M4-ComAcc_{it}$ از طریق برآورد میانگین از ۴ عدد بزرگتر $ComAcc_{ijt}$ محاسبه می‌شود. به این ترتیب قابلیت مقایسه حسابداری هر شرکت - سال به دست می‌آید.

متغیر مستقل

عدم قطعیت سیاست‌های اقتصادی: در این پژوهش عدم قطعیت سیاست اقتصادی مطابق با پژوهش‌های زراءنژاد و معتمدی (۱۳۹۱)، باغومیان و همکاران (۱۳۹۵)، شکرخواه و قاصدی دیزجی (۱۳۹۴)، سالم دزفولی و همکاران (۱۳۹۸) با استفاده از چهار معیار (نرخ تورم، نرخ بهره، نرخ ارز و رشد اقتصادی) اندازه‌گیری شده است.

برای به دست آوردن شاخص عدم اطمینان متغیرهای اقتصادی از شاخص آرچ و گارچ استفاده شده است که به صورت نمونه شاخص نرخ ارز توضیح داده شده است و سایر متغیرهای کلان اقتصادی نیز به همین شکل با شاخص‌های آرچ و گارچ بی‌ثبات‌گیری می‌شوند. فرض می‌شود نرخ ارز تحت فرایند اتورگرسیو مرتبه p ام به صورت رابطه زیر شکل می‌گیرد:

$$EXRT = Y_0 + \sum_{i=1}^p Y_i EXRT_{t-1} + \varepsilon_t \quad \text{رابطه (۱)}$$

ε_t براساس اطلاعات موجود در زمان t ، (Ψ_{t-1}) شکل می‌گیرد و دارای توزیع نرمال یا میانگین صفر و واریانس h_t می‌باشد یعنی:

$$\frac{\varepsilon_t}{\varphi_{t-1}} \sim N(0, h_t) \quad \text{رابطه (۲)}$$

مدل ARCH(p) فرض می‌کند واریانس شرطی تحت فرایند اتورگرسیور زیر شکل می‌گیرد:

$$h_t = \alpha_0 + \sum_{i=1}^p \alpha_i \varepsilon_{t-1}^2 \quad \text{رابطه (۳)}$$

که در آن h_t واریانس شرطی ε_{t-1}^2 جملات خطای رابطه (۳) و α_i عواملی هستند که باید برآورد شوند. مدل گارچ (p,q) حالت توسعه یافته مدل ARCH(p) است که در آن نه تنها توسط ε_t ، بلکه توسط وقفه‌های خود نیز توضیح داده می‌شود. بنابراین، مدل گارچ (p,q) به صورت رابطه (۴) تعریف می‌شود:

$$h_t = \alpha_i + \sum_{i=1}^p \alpha_i \varepsilon_{t-1}^2 \beta \sigma^2 t \quad \text{رابطه (۴)}$$

شرط لازم برای مثبت بودن واریانس شرطی، مثبت بودن ضرایب برآورد شده در رابطه فوق است. بنابراین، باید داشته باشیم:

رابطه (۵)

$$P \geq 0, q \geq 0$$

$$\alpha_0 \geq 0, \alpha_i \geq 0$$

$$\beta_1 \geq 1, i = 1, 2, \dots, q$$

ساده‌ترین و در حین حال پر استفاده‌ترین مدل گارچ فرایند (گارچ ۱ و ۱) که به صورت رابطه (۶)

معرفی می‌شود:

$$h_t = \alpha_0 + \sum_{i=1}^p \alpha_i \varepsilon_{t-1}^2 \beta \sigma^2 t-1 \quad \text{رابطه (۶)}$$

$$\beta \geq 1 \quad \alpha_0 > 0, \alpha_0 \geq 0$$

شاخص بی‌ثباتی نرخ ارز به صورت انحراف معیار واریانس شرطی (σ^2) تعریف می‌شود. لازم به ذکر است که به α_1 ضریب آرچ و به β_1 ضریب گارچ می‌گویند.

متغیر تعدیلگر

توانایی مدیران: در این پژوهش به منظور اندازه‌گیری توانایی مدیریت از مدل دمرجیان، لو و مک‌وی (۲۰۱۲) استفاده شده است. در این مدل، با استفاده از اندازه‌گیری کارآیی شرکت و سپس وارد کردن آن در رگرسیون خطی چند متغیره به عنوان متغیر وابسته و کنترل ویژگی‌های ذاتی شرکت، توانایی مدیریت محاسبه می‌شود. به منظور اندازه‌گیری کارآیی شرکت، دمرجیان، لو و مک‌وی (۲۰۱۲) از مدل تحلیل پوششی داده‌ها استفاده کرده‌اند. مدل تحلیل پوششی داده‌ها، نوعی مدل آماری است که برای اندازه‌گیری عملکرد سیستم با استفاده از داده‌های ورودی و خروجی، کاربرد دارد.

رابطه (۷)^۱

$$\max_v \theta = \frac{\text{sales}}{\text{COGS}_{v1} + \text{SG\&A}_{v2} + \text{NetPPE}_{v3} + \text{Goodwill}_{v4} + \text{Intan}_{v8}}$$

که در رابطه (۷):

sales بیانگر میزان فروش می‌باشد. *COGS* بیانگر میزان بهای تمام‌شده کالا فروش رفته می‌باشد. *SG&A* بیانگر میزان هزینه‌های عمومی، اداری و فروش می‌باشد. *NetPPE* بیانگر میزان مانده خالص املاک، ماشین آلات و تجهیزات می‌باشد. *Goodwill* بیانگر میزان سرفقلى خریداری شده در ابتدای سال می‌باشد. *Intan* بیانگر میزان مانده خالص دارایی نامشهود در ابتدای سال می‌باشد. *v* متغیر ورودی ضریب خاص می‌باشد.

کارایی محاسبه شده از رابطه (۷) برای ارزیابی کارایی شرکت‌های موجود در صنعت طراحی شده است تا از این طریق بتوان عملکرد هر شرکت را با سایر شرکت‌های موجود در آن صنعت مقایسه و ارزیابی کرد. مقدار محاسبه شده برای کارایی شرکت در محدوده صفر تا ۱ قرار می‌گیرد که حداکثر کارایی برابر ۱ و هر چه مقدار به دست آمده کمتر باشد، یعنی کارایی شرکت پایین‌تر است. هدف از محاسبه کارایی شرکت در این پژوهش، اندازه‌گیری توانایی مدیریت است و از آنجا که در محاسبات مربوط به کارایی، ویژگی‌های ذاتی شرکت نیز دخالت دارند، نمی‌توان توانایی مدیریت را به درستی اندازه‌گیری کرد، زیرا متأثر از این ویژگی‌ها، بیشتر یا کمتر از مقدار واقعی محاسبه می‌شود. دمرجیان و همکاران (۲۰۱۲) به منظور کنترل اثر ویژگی‌های ذاتی شرکت در مدل خود کارایی شرکت را به دو بخش جدا، یعنی کارایی بر اساس ویژگی‌های ذاتی شرکت و توانایی مدیریت، تقسیم کرده‌اند. آن‌ها این کار را با استفاده از کنترل ۵ ویژگی ذاتی شرکت (اندازه شرکت، سهم بازار شرکت، جریان نقدی عملیاتی شرکت، عمر پذیرش شرکت در بورس و فروش خارجی (صادرات)) انجام داده‌اند. هر کدام از این ۵ متغیر به عنوان ویژگی‌های ذاتی شرکت، می‌توانند به مدیریت کمک کنند تا تصمیمات بهتری اتخاذ نماید یا در جهت عکس عمل کرده و توانایی

۱. لازم به ذکر است متغیرهای اجاره عملیاتی و هزینه تحقیق و توسعه به دلیل عدم افشا توسط شرکت‌های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار از مدل مربوط حذف شده‌اند.

مدیریت را محدود کنند. بنابراین، میزان توانایی مدیریت در این مدل بین ۱- و ۱+ متغیر می‌باشد. در مدل زیر که توسط دمرجیان و همکاران (۲۰۱۲) ارائه شده، این ۵ ویژگی کنترل شده‌اند.
رابطه (۸)

$$\begin{aligned} \text{Firm Efficiency} = & a_0 + a_1 \text{Size}_t + a_2 \text{Market share} \\ & + a_3 \text{Free Cash Flow Indicator} + a_4 \text{Age} \\ & + a_5 \text{Foreign Currency Indicator} + \tau \end{aligned}$$

که در رابطه (۸)

Firm Efficiency بیانگر میزان کارایی بدست آمده در رابطه (۸) می‌باشد. Size بیانگر میزان اندازه شرکت و برابر با لگاریتم طبیعی مجموعه دارایی‌های شرکت می‌باشد. Market share بیانگر میزان سهم بازار شرکت و برابر با نسبت فروش شرکت به فروش کل صنعت می‌باشد. Free Cash Flow Indicator بیانگر متغیر دامی که در صورت مثبت بودن جریان‌های نقدی عملیاتی برابر یک و در صورت منفی بودن برابر صفر در نظر گرفته شده است می‌باشد. Age بیانگر عمر پذیرش شرکت در بورس اوراق بهادار تهران و برابر با لگاریتم طبیعی تعداد سال‌هایی که شرکت در بورس پذیرفته شده است، می‌باشد. Foreign Currency Indicator بیانگر متغیر دامی است که برای شرکت‌هایی که صادرات (فروش با ارز خارجی) داشته‌اند برابر ۱ و در غیر این صورت صفر در نظر گرفته شده است، می‌باشد. T بیانگر باقی مانده ی مدل و نیز نشان دهنده‌ی توانایی مدیریت.

متغیرهای کنترلی

جدول ۱. طبقه‌بندی متغیرهای کنترلی

متغیر	تبیین
اندازه شرکت (SIZE)	از طریق لگاریتم طبیعی دارایی‌های شرکت اندازه‌گیری می‌شود. واحدهای تجاری بزرگ‌تر، با دسترسی به منابع مالی بیشتر، از سیستم حسابداری قوی‌تری برخوردار هستند؛ در نتیجه می‌توان دریافت که واحدهای تجاری بزرگ‌تر، به دلیل عملکرد بهتر سیستم حسابداری در انعکاس وقایع اقتصادی، نسبت به واحدهای تجاری کوچک‌تر قابلیت مقایسه بالاتری دارند (راس، شی و زی، ۲۰۲۰).

متغیر	تبیین
بازده دارایی‌ها (ROA)	برابر با نسبت سود خالص به مجموع دارایی‌های شرکت است. هر اندازه نوسانات این متغیر طی سال‌های متممادی بالاتر باشد، فعالان بازار سرمایه ریسک بیشتری را متحمل می‌گردند و بر همین اساس، انتظار بازده بیشتری از شرکت دارند. این امر منجر به افزایش هزینه سرمایه خواهد شد و انگیزه مدیران را برای مدیریت سود افزایش می‌دهد. در نتیجه، این متغیر ممکن است منجر به کاهش سطح قابلیت مقایسه صورت‌های مالی شود (راس و همکاران، ۲۰۲۰).
زیان (LOSS)	اگر شرکت دارای گزارش زیان باشد عدد یک و در غیر این صورت عدد صفر تخصیص داده می‌شود. تصور بر این است که ابهامات زیادی در خصوص واحدهای تجاری زیان‌ده وجود دارد. این امر به خودی خود، منجر به افزایش عدم تقارن اطلاعاتی شده و از این طریق می‌تواند بر قابلیت مقایسه صورت‌های مالی اثرگذار باشد (قربانی و سروش یار، ۱۳۹۶).
اهرم مالی (LEV)	برابر است با نسبت کل بدهی‌ها بر کل دارایی‌های شرکت. زمانی که اهرم مالی در واحدهای تجاری بیشتر باشد، بازده مورد انتظار سرمایه‌گذاران افزایش خواهد یافت. این امر به افزایش هزینه سرمایه می‌انجامد که خود مشوقی برای دستکاری اطلاعات و در نتیجه آن، کاهش قابلیت مقایسه صورت‌های مالی است. (راس و همکاران، ۲۰۲۰).
رشد شرکت (GROWTH)	برابر با درصد تغییرات فروش شرکت است. از آن‌جا که این متغیر با محاسبه درصد تغییرات فروش به دست می‌آید، افزایش نوسانات فروش تمایل مدیران را برای مدیریت سود افزایش داده که این امر، خود عاملی برای کاهش قابلیت مقایسه صورت‌های مالی است (راس و همکاران، ۲۰۲۰).
جریانان نقدی عملیاتی (CFO)	جریان نقدی حاصل از عملیات تقسیم بر کل دارایی‌ها است. نوسانات این متغیر، انگیزه مدیران را برای دستکاری اطلاعات افزایش داده و بدین ترتیب ممکن است قابلیت مقایسه صورت‌های مالی کاهش یابد (راس و همکاران، ۲۰۲۰).
انحراف استاندارد فروش فصلی نسبت به ۸ فصل قبل (STD_Sale)	انحراف استاندارد فروش فصلی نسبت به ۸ فصل قبل است. نوسانات بیشتر در فروش و جریان‌های نقدی، یکی از عوامل مهم افزایش انگیزه مدیران برای دستکاری و مدیریت سود است و از این طریق بر کیفیت اطلاعات و قابلیت مقایسه اثرگذار خواهد بود (راس و همکاران، ۲۰۲۰).

یافته‌های پژوهش

آمار توصیفی داده‌های پژوهش در جدول ۲ ارائه شده است.

جدول ۲. آمار توصیفی متغیرهای پژوهش

متغیر	میانگین	میان	بیشترین	کمترین	انحراف معیار	چولگی	کشیدگی
قابلیت مقایسه حسابداری	-۰/۱۰۲	-۰/۰۲۱	-۰/۰۰۰۰۴	-۰/۹۹۱	۰/۱۶۸	-۲/۵۰۲	۹/۳۶۸
عدم قطعیت نرخ ارز	۰/۹۰۸	-۰/۰۲۹۱	۳/۵۹۲	-۱/۰۲۲	۱/۷۵۰	۰/۵۱۶	۱/۳۹۰
عدم قطعیت نرخ تورم	۰/۰۲۶	۰/۲۲۵	۱/۱۲۷	-۰/۹۶۴	۰/۷۴۴	۰/۳۱۱	۱/۷۷۰

متغیر	میانگین	میانه	بیشترین	کمترین	انحراف معیار	چولگی	کشیدگی
عدم قطعیت نرخ بهره	۱/۳۶۹	۰/۱۶۱	۴/۰۴۷	-۰/۲۴۷	۱/۷۶۹	۰/۶۱۹	۱/۴۹۱
عدم قطعیت رشد اقتصادی	۰/۰۰۹	-۰/۰۰۰۶۹	۰/۱۱۳	-۰/۰۳۹	۰/۰۵۱	۱/۴۲۱	۴/۰۸۲
عدم قطعیت	۰/۷۷۷	۰/۱۳۲	۳/۲۶۳	-۱/۸۴۱	۰/۹۹۰	۰/۸۳۲	۱/۳۷۷
تعامل بین عدم قطعیت و توانایی مدیریت	-۰/۴۷۵	۰/۰۱۸	۲/۰۴۹	-۳/۲۸۹	۱/۰۱۶	-۰/۹۴۲	۱/۰۰۶
توانایی مدیریت	۰/۰۰۰	-۰/۰۱۹	۰/۳۷۱	-۰/۴۲۷	۰/۱۶۱	۰/۲۰۲	۲/۱۲۰
اندازه شرکت	۱۴/۶۵۱	۱۴/۴۶۰	۲۰/۷۶۸	۱۱/۰۳۵	۱/۶۲۵	۰/۸۰۲	۴/۳۴۱
بازده دارایی‌ها	۰/۱۳۲	۰/۱۱۳	۰/۸۷۳	-۱/۱۹۱	۰/۱۷۸	۰/۶۸۱	۹/۷۰۷
اهرم مالی	۰/۵۹۷	۰/۵۶۹	۳/۹۷۵	۰/۰۱۲	۰/۳۲۱	۳/۶۸۹	۶/۷۵۹
رشد شرکت	۰/۱۵۵	۰/۱۹۲	۰/۸۵۴	-۲/۵۱۲	۰/۳۱۵	-۲/۲۳۳	۱۵/۶۷۶
جریان نقدی عملیاتی	۰/۱۲۴	۰/۱۰۵	۰/۷۲۶	-۰/۳۹۹	۰/۱۴۳	۰/۴۹۸	۴/۲۹۳
انحراف معیار فروش شرکت	۱۲/۷۹۷	۱۲/۶۱۸	۱۹/۴۴۲	۷/۳۸۶	۱/۸۵۶	۰/۵۱۶	۳/۹۳۱

مقدار میانگین قابلیت مقایسه صورت‌های مالی (۰/۱۰۲-) و مقدار میانه آن (۰/۰۲۱-) است. نزدیک شدن مقدار این متغیر به صفر، نشان از قابلیت مقایسه بالای شرکت‌ها دارد. با توجه به این که مقدار میانگین این متغیر (۰/۱۰۲-) به صفر نزدیک است، در نتیجه شرکت‌های نمونه آماری در صنایع خود از بیشترین قابلیت مقایسه صورت‌های مالی برخوردارند. میانگین ناطمینانی نرخ ارز (۰/۹۰۸) است که نشان می‌دهد در دوره مورد بررسی به‌طور متوسط شوک‌های ارزی به مقدار ۹۰ درصد بوده است. میانگین ناطمینانی نرخ تورم (۰/۰۲۶) می‌باشد که نشان می‌دهد در دوره مورد بررسی به‌طور متوسط شوک‌های تورمی به مقدار (۲/۶) درصد بوده است. همچنین، این متغیر دارای بیشترین مقدار (۱/۲۶۱) و (۰/۹۶۴-) کمترین مقدار می‌باشد، به این معنی که هرچه متغیر ناطمینانی به سمت مقدار بیشینه میل کند، ناطمینانی حاصل از نوسانات نرخ تورم بیشتر می‌شود و بالعکس. ناطمینانی نرخ بهره دارای میانگین (۱/۳۶۹) است که بیان می‌کند در دوره مورد بررسی به‌طور متوسط شوک‌های ناشی از نرخ بهره به مقدار ۱۳۶ درصد بوده است. عدم قطعیت رشد اقتصادی به عنوان چهارمین شاخص عدم قطعیت اقتصادی که به عنوان متغیر مستقل نیز در این پژوهش مطرح است، دارای میانگین (۰/۰۰۹) می‌باشد که نشان می‌دهد در دوره مورد بررسی به‌طور متوسط شوک‌های ناشی از رشد

اقتصادی به مقدار ۰/۹ درصد بوده است. از طرفی، توجه به میانگین متغیر مستقل یعنی عدم قطعیت سیاست‌های اقتصادی که برابر با ۰/۷۷۷ می‌باشد، نشان می‌دهد برآیند چهار مؤلفه ارائه شده (نوسانات نرخ تورم، نرخ بهره، نرخ ارز و رشد اقتصادی) به‌طور متوسط در بازه زمانی این پژوهش ۷۷/۷ شوک‌های اقتصادی ایجاد کرده‌اند. کوچک‌ترین عدد، متغیر توانایی مدیریت که نشان‌دهنده ضعیف‌ترین مدیر شرکت‌های مورد مشاهده می‌باشد، برابر با ۰/۴۲- است و بزرگترین عدد متغیر توانایی مدیریت برابر با ۰/۳۷ است که مربوط به توان‌ترین مدیر شرکت‌های مورد مشاهده می‌باشد. همچنین، میزان میانگین و میانه نزدیک به صفر این متغیر نشان‌دهنده صحت برآورد این متغیر است، زیرا این متغیر جزء باقی‌مانده مدل رگرسیونی است و از مفروضات مهم کلاسیک رگرسیون میل میانگین و میانه جزء باقی‌مانده به صفر می‌باشد.

پژوهش حاضر یک متغیر مجازی (دووجهی یا موهومی) دارد که در جدول ۳ فراوانی و درصد فراوانی آن‌ها ارائه شده است.

جدول ۳. فراوانی آمار توصیفی متغیرهای دووجهی (موهومی یا مجازی)

متغیر	فراوانی ۱	درصد فراوانی	فراوانی ۰	درصد فراوانی
زیان	۱۴۳	٪۱۴	۱۰۹۷	٪۸۶

فراوانی متغیر زیان نشان می‌دهد ۱۴ درصد از شرکت‌های نمونه در طی سال‌های مورد بررسی دچار زیان شده‌اند.

بررسی ایستایی و پایایی متغیرهای مدل رگرسیونی از طریق آزمون ریشه واحد

مانایی و نامانایی یک سری از داده‌ها می‌تواند تأثیر شدیدی روی رفتار و ویژگی‌های آن داشته باشد. اگر متغیرهای مورد استفاده در برآورد مدل ناپایا (نامانا) باشند، درعین حال که ممکن است هیچ رابطه منطقی بین متغیرهای مستقل، وابسته و تعدیلگر وجود نداشته باشد، ضریب تعیین به دست آمده آن به اشتباه، می‌تواند بسیار بالا باشد و باعث شود تا محقق استنباط‌های نادرستی در مورد میزان ارتباط بین متغیرها انجام دهد. بنابراین، استفاده از داده‌های نامانا می‌تواند منجر به رگرسیون‌های کاذب شود (افلاطونی، ۱۳۹۲).

جدول ۴. آزمون مانایی

نتیجه	لوین، لین و چو		متغیر
	احتمال	آماره	
مانا	۰/۰۰۰	-۱۵/۶۷	قابلیت مقایسه حسابداری
مانا	۰/۰۰۰	-۳۲/۵۸	عدم قطعیت نرخ ارز
مانا	۰/۰۰۰	-۱۴/۲۳	عدم قطعیت نرخ تورم
مانا	۰/۰۰۰	-۴۷/۳۷	عدم قطعیت نرخ بهره
مانا	۰/۰۰۰	-۲۲/۲۴	عدم قطعیت رشد اقتصادی
مانا	۰/۰۰۰	-۳۱/۳۴	عدم قطعیت سیاست اقتصادی
مانا	۰/۰۰۰	-۳۵/۳۹	تعامل عدم قطعیت سیاست‌های اقتصادی و توانایی مدیریت
مانا	۰/۰۰۰	-۴۲/۰۹	توانایی مدیریت
مانا	۰/۰۰۰	-۴۵/۲۴	اندازه شرکت
مانا	۰/۰۰۰	-۵/۰۱	بازده دارایی‌ها
مانا	۰/۰۳۶	-۱/۷۹	زیان
مانا	۰/۰۰۰	-۱۲/۶۷	اهرم مالی
مانا	۰/۰۰۰	-۸/۹۴	رشد شرکت
مانا	۰/۰۰۰	-۱۱/۵۱	جریان‌های نقدی عملیاتی
مانا	۰/۰۰۰	-۴۰/۶۸	انحراف معیار فروش شرکت

نتایج آزمون لوین، لین و چو در جدول ۳ حاکی از آن است که فرض نامانای بودن متغیرهای استفاده شده در مدل‌ها در سطح اطمینان ۰٫۹۵ رد می‌شود. مشکل رگرسیون کاذب در ضرایب برآوردی دیگر وجود نخواهد داشت و نیازی به انجام آزمون هم‌انباشتگی وجود ندارد.

انتخاب آزمون مناسب مدل رگرسیونی

در این پژوهش، برای تعیین بکارگیری مدل اثرهای تابلویی در مقابل تلفیق کل داده‌ها، آزمون F لیمر انجام شده است. پرواضح است در صورت وجود تفاوت فردی بین مشاهدات، استفاده از داده‌های تابلویی به نتایج قابل اتکاتری منتهی می‌گردد (بولو، مرفوع و ابوالحسنی طرفی، ۱۳۹۳). نتایج آزمون در جدول ۵ ارائه شده است.

جدول ۵. نتایج آزمون چاو (L) لیمر

نتیجه	احتمال	درجه آزادی	آماره	آزمون اثرات
چیدمان داده‌ها به روش تابلویی (پانل)	۰/۰۰۰۰	۱۲۳	۱۰/۹۵۴	آزمون لیمر مدل اول
چیدمان داده‌ها به روش تابلویی (پانل)	۰/۰۰۰۰	۱۲۳	۹/۴۱۹	آزمون لیمر مدل دوم

با توجه به سطح معناداری به دست آمده از آزمون اف-لیمر مقاطع مورد بررسی ناهمگن و دارای تفاوت‌های فردی بوده است. بنابراین، استفاده از روش داده‌های تابلویی برای مدل فرضیه پژوهش مناسب است. پس از انتخاب روش داده‌های تابلویی، این پرسش مطرح است که آیا تفاوت در عرض از مبدأ واحدهای مقطعی به‌طور ثابت یا تصادفی عمل می‌کند. برای تشخیص این موضوع از آزمون هاسمن استفاده شده است که نتایج آزمون هاسمن در جدول ۶ شرح داده شده است.

جدول ۶. آزمون هاسمن

نتیجه	احتمال	آماره	آزمون نوع اثرات
داده‌های تابلویی به روش اثرات ثابت	۰/۰۰۰۰	۱۸۵/۶۹۹	آزمون H هاسمن مدل اول
داده‌های تابلویی به روش اثرات ثابت	۰/۰۰۰۰	۱۷۴/۷۳۱	آزمون H هاسمن مدل دوم

با توجه به سطح معنی‌داری به دست آمده از آزمون هاسمن، استفاده از روش اثرات ثابت بر روش تصادفی ارجح است.

آزمون فرضیه‌های پژوهش

آزمون فرضیه اول پژوهش

نتایج آزمون فرضیه اول پژوهش (عدم قطعیت سیاست اقتصادی، تأثیر معناداری بر قابلیت مقایسه صورت‌های مالی دارد). در جدول ۷ ارائه شده است.

جدول ۷. نتایج آزمون فرضیه اول پژوهش

متغیر	ضرایب	آماره t	سطح معناداری	عامل تورم واریانس (vif)
عرض از مبدأ	۰/۵۰۴۵	۴/۹۰۴۸	۰/۰۰۰۰	NA
عدم قطعیت سیاست‌های اقتصادی	-۰/۰۵۵۳	-۵/۶۸۳۸	۰/۰۰۰۰	۱/۰۴۰
اندازه شرکت	-۰/۰۳۱۲	-۵/۶۱۵۴	۰/۰۰۰۰	۱/۹۲۳

متغیر	ضرایب	آماره t	سطح معناداری	عامل تورم واریانس (vif)
بازده دارایی‌ها	-۰/۱۲۰۷	-۲/۰۸۲۵	۰/۰۳۷۵	۲/۱۹۹
زیان	-۰/۰۶۹۸	-۳/۴۳۴۳	۰/۰۰۰۶	۱/۲۶۴
اهرم مالی	-۰/۰۴۴۹	-۱/۵۹۸۹	۰/۱۱۰۱	۱/۴۵۴
رشد شرکت	۰/۰۲۳۸	۱/۰۵۹۴	۰/۲۸۹۶	۱/۲۱۵
جریان‌ات نقدی عملیاتی	-۰/۰۲۵۵	-۰/۴۶۶۸	۰/۶۱۹۴	۱/۱۲۵
انحراف معیار فروش شرکت	۰/۰۱۳۴	۳/۵۹۰۰	۰/۰۰۰۳	۱/۸۶۹
ضریب تعیین		۰/۶۶		
ضریب تعیین تعدیل شده		۰/۶۴		
آماره دورین - واتسون		۱/۹۰		
آماره F فیشر		۹۱/۸۹۷۶		
احتمال آماره F فیشر		۰/۰۰۰۰		

در این پژوهش به منظور بررسی معنی دار بودن مدل رگرسیون از آماره F فیشر استفاده شده است. باتوجه به این که مقدار احتمال آماره F فیشر در الگو با مقدار صفر از ۰/۰۵ کوچک تر می باشد، بنابراین با اطمینان ۹۵٪ معنی دار بودن الگو تأیید می شود. در جدول فوق مشاهده شده است که رابطه منفی بین عدم قطعیت سیاست‌های اقتصادی و مقایسه پذیری صورت‌های مالی وجود دارد؛ به این صورت که با افزایش در عدم قطعیت سیاست‌های اقتصادی، مقایسه پذیری صورت‌های مالی کاهش پیدا می کند

آزمون فرضیه دوم پژوهش

نتایج آزمون فرضیه دوم پژوهش (توانایی مدیریت رابطه بین عدم قطعیت سیاست اقتصادی و قابلیت مقایسه صورت‌های مالی را تعدیل می کند.) در جدول ۸ ارائه شده است.

جدول ۸. نتایج آزمون فرضیه دوم پژوهش

متغیر	ضرایب	آماره t	سطح معناداری	عامل تورم واریانس (vif)
عرض از مبدأ	-۰/۵۲۶	-۶/۰۷۴۰	۰/۰۰۰	NA
عدم قطعیت سیاست‌های اقتصادی	-۰/۰۱۷۴	-۲/۳۲۶	۰/۰۲۰۱	۲/۳۸۹
قطعیت سیاست‌های اقتصادی* توانایی مدیریت	۰/۱۴۲۳	۵/۰۶۴۳	۰/۰۰۰	۲/۸۴۰

متغیر	ضرایب	آماره t	سطح معناداری	عامل تورم واریانس (vif)
توانایی مدیریت	۰/۰۸۱۱	۵/۹۴۸	۰/۰۰۰	۱/۶۸۶
اندازه شرکت	-۰/۰۳۳۲	-۶/۸۰۷۸	۰/۰۰۰	۱/۹۷۶
بازده دارایی‌ها	-۰/۰۵۵۸	-۱/۱۲۵۰	۰/۲۶۰	۲/۲۱۸
زیان	-۰/۰۳۲۶	-۱/۷۸۰۴	۰/۰۷۵۲	۱/۲۶۶
اهرم مالی	-۰/۰۰۱۴	-۱/۷۸۰	۰/۹۵۲۷	۱/۴۵۷
رشد شرکت	۰/۰۲۵۵	۱/۳۲۸۲	۰/۱۸۴۴	۱/۲۱۶
جریان‌های نقدی عملیاتی	-۰/۰۸۳۴۲	-۱/۸۹۶۴	۰/۰۵۸۲	۱/۱۹۷
انحراف معیار فروش شرکت	-۰/۰۱۴۰	-۴/۳۱۸۲	۰/۰۰۰	۱/۹۴۱
ضریب تعیین			۰/۶۵	
ضریب تعیین تعدیل شده			۰/۶۵	
آماره دوربین - واتسون			۲/۱۵	
آماره F فیشر			۹۰/۷۰۲	
احتمال آماره F فیشر			۰/۰۰۰۰	

رابطه منفی بین عدم قطعیت سیاست‌های اقتصادی و مقایسه‌پذیری صورت‌های مالی وجود دارد که در جدول (۸) این نتیجه ارائه شد. با توجه به ضریب مثبت (۰/۰۸۱) متغیر تعدیلگر یعنی تعامل عدم قطعیت سیاست‌های اقتصادی و توانایی مدیریت و سطح معناداری کم‌تر از ۵ درصد، می‌توان بیان کرد که توانایی مدیریت تأثیر مثبت و معناداری بر رابطه بین عدم قطعیت سیاست‌های اقتصادی و مقایسه‌پذیری صورت‌های مالی می‌گذارد. به عبارت دیگر، در سطح اطمینان ۹۵ درصد می‌توان بیان نمود که توانایی مدیریت باعث تضعیف رابطه منفی بین عدم قطعیت سیاست‌های اقتصادی و مقایسه‌پذیری صورت‌های مالی می‌شود. در صورتی که عدم قطعیت سیاست‌های اقتصادی بیش‌تر باشد و شرکت‌ها نیز توسط مدیریت کارآمد مدیریت شوند، کاهش قابلیت مقایسه صورت‌های مالی از طریق عدم قطعیت سیاست اقتصادی خنثی می‌گردد.

بحث و نتیجه‌گیری

قابلیت مقایسه صورت‌های مالی یکی از ویژگی‌های کیفی است که باعث افزایش سودمندی اطلاعات مالی خواهد شد، بنابراین این ویژگی برای شرکت‌ها و سرمایه‌گذاران اهمیت دارد و استفاده

مناسب از آن، باعث افزایش کیفیت اطلاعات و تأمین منافع سرمایه‌گذاران می‌شود. قابل مقایسه بودن صورت‌های مالی، مانند سایر عوامل ممکن است تحت تأثیر تغییرات کلان سیاسی و اقتصادی قرار گیرد. بر این اساس، در این پژوهش سعی شد تا تأثیر عدم قطعیت سیاست اقتصادی بر قابلیت مقایسه صورت‌های مالی سنجیده شود که نتایج آزمون بیانگر، رابطه منفی و معناداری میان عدم قطعیت سیاست اقتصادی و قابلیت مقایسه صورت‌های مالی است. به این صورت که با افزایش عدم قطعیت سیاست اقتصادی، قابلیت مقایسه صورت‌های مالی کاهش پیدا می‌کند. نتایج یافته‌های این پژوهش با پژوهش‌های دی فرانکو و همکاران (۲۰۱۱: ۳۵)، ناگارا و همکاران (۲۰۱۹: ۳۸)، دوهل و همکاران (۲۰۲۰: ۱۹) همسو می‌باشد. همچنین، نتایج نشان می‌دهد که توانایی مدیریت رابطه منفی میان عدم قطعیت سیاست اقتصادی و قابلیت مقایسه صورت‌های مالی را کاهش می‌دهد، زیرا با وجود مدیران توانا رفتارهای فرصت‌طلبانه کاهش می‌یابد و از آنجایی که مدیران توانمند به دنبال افزایش مقبولیت از طرف ذینفعان هستند برآوردهای حسابداری را در محدوده تعیین شده استاندارد حسابداری استفاده کرده که این امر، خود موجب افزایش قابلیت مقایسه صورت‌های مالی می‌شود. در راستای نتایج به دست آمده به سیاست‌گذاران اقتصادی، مالی و پولی پیشنهاد می‌شود نسبت به کاهش عدم قطعیت سیاست اقتصادی که شامل عدم قطعیت نسبت به نرخ تورم، نرخ بهره، نرخ ارز و نرخ رشد اقتصادی در این پژوهش می‌باشد اقدام کنند. نااطمینانی تورمی منجر به بی‌ثباتی در قیمت‌ها شده و در نهایت باعث انحراف در تصمیم‌های اقتصادی می‌شود. بر این اساس پیشنهاد می‌گردد هراندازه استقلال بانک مرکزی در جهت ثبات قیمت‌ها بیشتر باشد این استقلال با نرخ تورم پایین و نااطمینانی تورمی کمتری همراه خواهد بود. همچنین، افزایش نااطمینانی نرخ ارز باعث از بین رفتن نظم بازار و بحران‌های مالی می‌شود. در این صورت می‌توانیم با بهره‌گیری از نظام ارزی کارآمد و مناسب و یکسان‌سازی نرخ ارز در جهت کاهش اثرات منفی نرخ ارز و نااطمینانی آن گام برداریم. با کاهش نرخ رشد اقتصادی فرصت‌های سرمایه‌گذاری از بین خواهد رفت و منجر به وخامت سرمایه‌گذاری خواهد شد. از آنجایی که افزایش نااطمینانی نرخ تورم و نرخ ارز باعث افزایش نااطمینانی نرخ رشد اقتصادی می‌شود، پس توصیه می‌شود با کنترل نااطمینانی نرخ تورم و نرخ ارز، نااطمینانی رشد اقتصادی را کاهش دهیم و این امر با همکاری دو بخش خصوصی و دولتی برای

دستیابی به رشد اقتصادی بالاتر در کشور امکان‌پذیر می‌باشد؛ در این صورت عدم قطعیت سیاست اقتصادی تا حدودی کنترل می‌شود، قابلیت مقایسه صورت‌های مالی افزایش خواهد یافت و سرمایه‌گذاران اعتماد بیشتری نسبت به شرکت‌ها خواهند داشت. همچنین، پیشنهاد می‌شود سهام‌داران عمده و اعضای هیئت‌مدیره در گزینش مدیران، افراد کارآمد را برگزینند که بستر را برای ارتقای قابلیت مقایسه صورت‌های مالی در نتیجه آن افزایش کیفیت گزارشگری مالی فراهم آورند. پیشنهاد می‌شود در پژوهش‌های آتی، تأثیر هم‌زمان عدم قطعیت سیاست اقتصادی و عدم اطمینان شرکتی را بر قابلیت مقایسه صورت‌های مالی مورد سنجش قرار دهند و همچنین، بررسی تأثیر عدم قطعیت سیاست اقتصادی بر کیفیت حسابرسی و عناصر آن و پیامدهای آن بر اعتبار حرفه حسابداری و تصمیم‌گیری‌های کاربران اطلاعات و گزارشات مالی و تأثیر آن بر رفتار آن‌ها توصیه می‌گردد.

منابع

- ابوعطا، محمد و پوررشید، سیده زهرا (۱۳۹۵). دعوی مسئولیت مدنی سهام‌داران علیه مدیران شرکت سهامی در حقوق ایران و فرانسه. مطالعات حقوق خصوصی، ۱(۴۷)، ۱-۱۷.
- اخگر، محمد امید؛ سجادی، زانیار و حاجی میرزائی، مائده (۱۴۰۰). ارتباط نااطمینانی سیاست‌های اقتصادی با مدیریت سود با تأکید بر نقش چرخه عمر شرکت‌ها. توسعه و سرمایه، ۶(۲)، ۷۱-۹۱.
- امینیان، طاهره؛ صراف، فاطمه، امام وردی، قدرت اله و باغانی، علی (۱۳۹۷). اثرات نامتقارن شوک‌های قیمت نفت و نااطمینانی سیاست‌های اقتصادی بر بازده سهام صنایع در شرایط مختلف بازار. فصلنامه بورس اوراق بهادار، ۱۱(۴۳)، ۵-۲۲.
- باغومیان، رافیک؛ محمدی، حجت و نقدی، سجاد (۱۳۹۵). نوسان متغیرهای کلان اقتصادی و پیش‌بینی سود توسط مدیران. مطالعات تجربی حسابداری مالی، ۱۳(۵۰)، ۶۸-۸۸.
- بولو، قاسم؛ مرفوع، محمد و ابولحسنی طرقي، علیرضا (۱۳۹۳). رابطه بین بازده غیرعادی و حسابداری محافظه‌کارانه در بورس اوراق بهادار تهران. دانش حسابداری، ۱۴(۵۷)، ۲۷-۶۳.
- پاکدلان، سعید؛ آذربراهمان، علیرضا، آذربراهمان، جلال و شیخ‌نظر، مجتبی (۱۴۰۰). بررسی تأثیر قابلیت مقایسه صورت‌های مالی بر نوسانات نامتعارف بازده سهام. چشم‌انداز حسابداری و مدیریت، ۴(۵۴)، ۵۴-۴۱.
- تاری وردی، یداله؛ نعیمی، عباس و رستمی، مریم (۱۳۹۷). تأثیر مدیریت سود فزاینده و مدیریت سود کاهنده بر کیفیت گزارشگری مالی. مدیریت کسب و کار، ۱۰(۴۰)، ۶۹-۸۶.
- جعفری، علی؛ گرگانگی دوجی، جمادوردی، اشرفی، مجید و نادریان، آرش (۱۳۹۹). ارزیابی نقش تعدیل‌کننده متغیرهای کلان اقتصادی در رابطه بین معیارهای قابلیت مقایسه صورت‌های مالی و سیاست پرداخت سود سهام شرکت. فصلنامه علمی، پژوهش‌های رشد و توسعه اقتصادی، ۱۱(۴۱)، ۱۱۷-۱۳۶.
- خواجوی، شکراله؛ جهان دوست مرغوب، مهران و ویسی حصار، ثریا. (۱۴۰۰). تأثیر توانایی مدیران بر پیامدهای عدم شفافیت اطلاعات شرکت. پژوهش‌های کاربردی در گزارشگری مالی، ۱۰(۱)، ۱۴۹-۱۸۵.
- زراء‌نژاد، منصور و معتمدی، سحر (۱۳۹۱). بررسی رابطه متغیرهای کلان اقتصادی و شاخص کل قیمت سهام در بورس اوراق بهادار تهران. پژوهش‌نامه اقتصادی، ۱۲(۴۶)، ۱۰۱-۱۱۶.
- سازمان حسابرسی (۱۳۹۸). دو ماهانه تحلیلی و اطلاع‌رسانی پژوهشی ۲۱(۱۰۲).

- سالم دزفولی، بابک؛ صالحی، اله کرم، جرجرزاده، علیرضا و نصیری، سعید (۱۳۹۸). بررسی تأثیر عدم اطمینان اقتصادی بر مدیریت سود مبتنی بر ارقام تعهدی و مدیریت سود واقعی. دانش حسابداری و حسابرسی مدیریت، ۸(۳۰)، ۹۵-۱۱۶.
- شایگان نو، نوید و آقاجانی، وحدت (۱۴۰۱). تأثیر سرمایه فکری بر قابلیت مقایسه صورت‌های مالی. چشم‌انداز حسابداری و مدیریت، ۵(۶۰)، ۹۵-۱۱۱.
- شکرخواه، جواد و قاصدی دیزجی، کیوان (۱۳۹۵). تأثیر متغیرهای کلان اقتصادی بر تصمیمات تأمین مالی مدیران. مطالعات تجربی حسابداری مالی، ۱۳(۵۱)، ۸۷-۱۲۰.
- صدیقی، روح‌اله؛ نادری نورعینی، محمد مهدی، زارعی، مهرداد و نادری نورعینی، رضا (۱۴۰۰). تأثیر هزینه‌های نمایندگی بر سودآوری با تأکید بر نقش توانایی مدیریت. تحقیقات حسابداری و حسابرسی، ۱۴(۵۵)، ۳۹-۵۴.
- عرب صالحی، مهدی؛ باری، سمانه و بهشور، اسحاق. (۱۳۹۶). بحران مالی جهانی و مدیریت سود در شرکت‌های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران. پژوهش‌های حسابداری مالی و حسابرسی، ۹(۳۶)، ۷۳-۸۸.
- قاسمی، قاسم؛ خدای‌پور، احمد و شمس‌الدینی، کاظم (۱۴۰۰). بررسی ناطمینانی سیاست اقتصادی بر عدم تقارن اطلاعاتی، واکنش سرمایه‌گذاران به شگفتی سود و افشای اختیاری. دانش حسابداری مالی، ۸(۳)، ۴۷-۲۵.
- قاسمی، قاسم؛ خدای‌پور، احمد و شمس‌الدینی، کاظم (۱۴۰۱). نقش عدم اطمینان سیاست‌های اقتصادی در ارتباط بین افشای داوطلبانه‌ی اطلاعات و عدم تقارن اطلاعاتی. پیشرفت‌های مالی و سرمایه‌گذاری، ۳(۶)، ۳۱-۵۲.
- قربانی، بهزاد پورطاهر اقدم، فرزانه و رهنما رودپشتی، فریدون. (۱۴۰۱). تأثیر محافظه‌کاری حسابرس و وجود عدم قطعیت سیاست‌های اقتصادی بر کیفیت سود. قضاوت و تصمیم‌گیری در حسابداری و حسابرسی، ۱(۲)، ۱-۲۵.
- قربانی، عالیه و سروش یار، افسانه (۱۳۹۶). تأثیر قابلیت مقایسه سود و اجزای نقدی و تعهدی آن بر عدم تقارن اطلاعاتی. پژوهش دانش حسابداری مالی، ۴(۳)، ۱۴۳-۱۶۰.
- کامیابی، یحیی و جوادی نیا، امیر (۱۴۰۰). بررسی اثر تعدیل‌کننده توانایی مدیریت بر رابطه بین احساسات سرمایه‌گذاران و محافظه‌کاری حسابداری. بررسی‌های حسابداری و حسابرسی، ۲۸(۱)، ۱۰۲-۱۳۴.

کلاتری، علی؛ محمدی، سید موسی بهروزنیا، علیرضا (۱۴۰۰). بررسی رابطه بین قابلیت مقایسه صورت‌های مالی و ساختار سررسید بدهی شرکت‌های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران. فصلنامه علمی تخصصی رویکردهای پژوهشی نوین در مدیریت و حسابداری، ۵(۱۷)، ۱۴۵-۱۵۸.

لونی، سمیه؛ عباسیان، عزت‌اله و حاجی، غلامعلی (۱۴۰۰). اثر ناطمینانی سیاست‌های اقتصادی بر سرمایه‌گذاری شرکتی: شواهدی از شرکت‌های پذیرفته‌شده در بورس اوراق بهادار تهران. تحقیقات مالی، ۲۳(۲)، ۲۴۹-۲۶۸.

مرادزاده فرد، مهدی (۱۳۹۵). توانایی مدیریتی، کارایی سرمایه‌گذاری و ریسک سقوط آتی قیمت سهام. فصلنامه مطالعات تجربی حسابداری مالی، ۱۳(۵۰)، ۲۵-۵۶.

مرادی، احیا؛ وردی‌پور لمر، سعیده و صفری پرور مریان، شفیقه (۱۳۹۶). بررسی تأثیر توانایی مدیران بر ارزش ایجاد شده برای سهام‌داران شرکت‌های عضو بورس اوراق بهادار تهران. چهارمین کنفرانس بین‌المللی تکنیک‌های مدیریت و حسابداری، تهران.

مهدوی، غلامحسین و سرمدی‌نیا، عبدالمجید (۱۳۹۷). بررسی میزان تعامل رشته حسابداری با سایر علوم و رشته‌های دانشگاهی از بُعد پژوهشی. دانش حسابداری مالی، ۵(۳)، ۲۵-۴۴.

موسوی شیری، سید محمود؛ سبزی، صغری و قدردان، احسان (۱۴۰۲). بررسی رابطه بین استراتژی‌های تجاری شرکت و توانایی مدیریت در دوره بحران مالی با کیفیت سود. مطالعات حسابداری و حسابرسی، ۱۲(۴۵)، ۵۷-۸۰.

هاشمی دهچی، مجید؛ ایزدی نیا، ناصر و حاجیان نژاد، امین (۱۴۰۰). تأثیر قابلیت مقایسه صورت‌های مالی بر ارتباط ارزشی سود با تأکید بر عدم شفافیت گزارشگری مالی و ضعف کنترل‌های داخلی. پیشرفت‌های حسابداری، ۱۳(۱)، ۳۷۹-۴۰۹.

References

- Abouata, M; & Pourrashid, S. Z. (2017). Civil Liability Claim Of Stockholders Against Directors Of Companies In Iranian And French Law. Law Quarterly, 47(1), 1-17. (In Persian).
- Akhgar, M. O; Sajjadi, Z; & Hajimirzaei, M. (2021). The Relationship between Economic Policy Uncertainty and Earnings Management with Emphasis on Life Cycle Stages. Journal of Development and Capital, 6(2), 71-91. (In Persian).
- Aminian, T; Saraf, F; Imam Vardi, Q. E; & Baghani, A. (2017). Asymmetric effects of oil price shocks and uncertainty of economic policies on industrial stock returns

- in different market conditions. *Stock Exchange Quarterly*, 11(43), 5-22. (In Persian).
- Arabsaleli, M; Bari,S; & Behshour, I. (2018). Global financial crisis and earnings management in firms listed in the Tehran stock exchange. *The Financial Accounting and Auditing Researches*, 9(36), 73-88. (In Persian).
- Baghoomian, R; Mohammadi, H. M; & Naghdi, S. (2016). Macroeconomic Variables Fluctuations and Management Earnings Forecast. *Empirical Studies in Financial Accounting*, 13(50), 65-88. (In Persian).
- Biswas, P. K; Habib, A; & Ranasinghe, D. (2022). Firm life cycle and financial statement comparability. *Advances in Accounting*, 58, 100608.
- Biswas, P. K; Ranasinghe, D; & Tan, E. K. (2023). Impact of product market competition on real activity manipulation: Moderating role of managerial ability. *Accounting & Finance*, 63(1), 247-275.
- Bjornsen, M; & Stallings, M. (2022). Managerial Ability and Financial Statement Comparability.
- Bolo, Q; Marfo, M; & Abolhassani Torghi, A. (2014). The Relationship between Abnormal Returns and Conservative Accounting in Tehran Stock Exchange. *Auditing Knowledge*, 14(57), 27-63. (In Persian).
- Chakravarthy, J; DeHaan, E; & Rajgopal, S. (2014). Reputation repair after a serious restatement. *The Accounting Review*, 89(4), 1329-1363.
- Chen, B; Kurt, A. C; & Wang, I. G. (2020). Accounting comparability and the value relevance of earnings and book value. *Journal of Corporate Accounting & Finance*, 31(4), 82-98.
- Chiang, T. C. (2022). Evidence of economic policy uncertainty and COVID-19 pandemic on global stock returns. *Journal of Risk and Financial Management*, 15(1), 28.
- De Franco, G; Kothari, S. P; & Verdi, R. S. (2011). The benefits of financial statement comparability. *Journal of Accounting research*, 49(4), 895-931.
- Demerjian, P. R; Lev, B; Lewis, M. F; & McVay, S. E. (2013). Managerial ability and earnings quality. *The accounting review*, 88(2), 463-498.
- Dhole, S; Liu, L; Lobo, G. J; & Mishra, S. (2021). Economic policy uncertainty and financial statement comparability. *Journal of Accounting and Public Policy*, 40(1), 106800.
- Ge, R; Seybert, N; & Zhang, F. (2019). Investor sentiment and accounting conservatism. *Accounting Horizons*, 33(1), 83-102.
- Ghasemi, G; Khodamipour, A; & Shamsadini, K. (2021). Investigating of Economic Policy Uncertainty on Information Asymmetry, Investors' Reaction To Earnings Surprises and Management Disclosures. *Financial Accounting Knowledge*, 8(3), 25-47. (In Persian).
- Ghasemi, G; Khodamipour, A; & Shamsadini, K. (2022). The role of economic policy uncertainty in the relationship between voluntary disclosure of information and

- information asymmetry. *Advances in Finance and Investment*, 3(6), 52-31. (In Persian).
- Ghorbani, A; & Soroush Yar, A. (2017). The Effect of Earnings Comparability and Cash Flows and Accruals Components on Information Asymmetry. *Financial Accounting Knowledge*, 4(3), 143-160. (In Persian).
- Ghorbani, B; Pourtaher Eghdam, F; & Rahnama Roodposhti, F. (2022). The Impact of Auditor Conservatism and the Uncertainty of Economic Policies on Profit Quality. *Judgment and Decision Making in Accounting and Auditing*, 1(2), 1-25. (In Persian).
- Guedhami, O; Pittman, J. A; & Saffar, W. (2014). Auditor choice in politically connected firms. *Journal of accounting research*, 52(1), 107-162.
- hashemi dehchi, M; izadinia, N; & Hajiannejad, A. (2021). The effect of Financial Statement Comparability on Value Relevance of Earning and Book value with Emphasis on Financial Reporting Opacity and Internal Control Weakness. *Journal of Accounting Advances*, 13(1), 379-409. (In Persian).
- Imhof, M. J; Seavey, S. E; & Watanabe, O. V. (2022). Competition, proprietary costs of financial reporting, and financial statement comparability. *Journal of Accounting, Auditing & Finance*, 37(1), 114-142.
- Jafari, A; Gorganli Davaji, J; Ashrafi, M; & Naderian, A. (2020). Evaluating the Moderating Role of Macroeconomic Variables in the Relationship between Financial Statement Comparability Criteria and Corporate Dividend Payout Policy. *Economic Growth and Development Research*, 11(41), 136-117. (In Persian).
- Jiang, M; Xu, X; & Yang, J. (2023). Opportunity for whom: Economic policy uncertainty, managerial ability and firm value. *Applied Economics Letters*, 30(16), 2220-2223.
- Kalantari, A; Mohammadi, S. M; & Behroznia, A. (2021). Investigating the relationship between the comparability of financial statements and the debt maturity structure of companies listed on the Tehran Stock Exchange. *Specialized Scientific Quarterly of New Research Approaches in Management and Accounting*, 5(17), 145-158. (In Persian).
- Kamyabi, Y; & Javady Nia, A. (2021). Investigating the Effect of Moderating Managerial Ability on the Relationship between Investor Sentiment and Accounting Conservatism. *Accounting and Auditing Review*, 28(1), 102-134. (In Persian).
- Karadima, M; & Louri, H. (2021). Economic policy uncertainty and non-performing loans: The moderating role of bank concentration. *Finance Research Letters*, 38, 101458.

- Khajavi, S; Jahandoust, M. M; & Weysihsar, S. (2021). The Impact of Managers' Ability on the Consequences of Corporate Opacity. *Journal of applied research in financial reporting*, 10(1), 149-185. (In Persian).
- Kim, J. B; Li, L; Lu, L. Y; & Yu, Y. (2016). Financial statement comparability and expected crash risk. *Journal of Accounting and Economics*, 61(2-3), 294-312.
- Kim, S; Kraft, P; & Ryan, S. G. (2013). Financial statement comparability and credit risk. *Review of Accounting Studies*, 18(3), 783-823.
- Loni, S; Abbasian, E; & Haji, G. (2021). The Effect of Economic Policy Uncertainty on Corporate Investment: Evidence from Companies Listed on the Tehran Stock Exchange. *Financial Research Journal*, 23(2), 249-268. (In Persian).
- Luo, Y; & Zhang, C. (2020). Economic policy uncertainty and stock price crash risk. *Research in International Business and Finance*, 51, 101112.
- Mahdavi, G; & Sarmadinia, A. (2018). Examining the Research-based Interaction between Accounting and Other Fields of Study. *Financial Accounting Knowledge*, 5(3), 25-44. (In Persian).
- Moradi, I; Verdipour Lamar, S; & Safari Parvar Merian; Sh. (2016). Investigating the impact of managers' ability on the value created for shareholders of Tehran Stock Exchange member companies. The fourth international conference on management and accounting techniques, Tehran. (In Persian).
- Moradzadehfard, M. (2016). Managerial Talent, Investment Efficiency and Stock Price Crash Risk. *Empirical Studies in Financial Accounting*, 13(50), 33-64. (In Persian).
- Mousavi Shiri, S. M; Sabzi, S; & Ghadrnan, E. (2023). Investigating the Relationship Between the Company's Business Strategies and Management Ability in Times of Financial Crisis with Profit Quality. *Accounting and Auditing Studies*, 12(45), 57-80 (In Persian).
- Nagar, V; Schoenfeld, J; & Wellman, L. (2019). The effect of economic policy uncertainty on investor information asymmetry and management disclosures. *Journal of Accounting and Economics*, 67(1), 36-57.
- Organization of Audit (2019). Bi-Monthly Analytical and Research Informative Journal 21(102)." (In Persian).
- Ozili, P. K. (2021). Financial reporting under economic policy uncertainty. *Journal of Financial Reporting and Accounting*, 19(2), 325-338.
- Pakdelan, S; Azarberahman, A; Azarberahman, J; & Shikhnazar, M. (2022). The effect of financial statement comparability on idiosyncratic return volatility. *Journal of Accounting and Management Vision*, 4(54), 41-54. (In Persian).
- Ross, J; Shi, L; & Xie, H. (2020). The determinants of accounting comparability around the world. *Asian Review of Accounting*, 28(1), 69-88.
- Salem Dezfuli, B; Salehi, A; Jorjorzadeh, A; & Nasiri, S. (2019). The Effect of Economic Uncertainty on Accrual Based Earnings Management and Real Earnings

- Management. Journal of Management Accounting and Auditing Knowledge, 8(30), 95-116. (In Persian).
- Seddighi, R; Naderi Nouraini, M. M; Zarei, M; & Nouraini, R. N. (2022). The Effect of Agency Costs on Profitability with an Emphasis on the role of Management Ability. Accounting and Auditing Research, 14(55), 39-54. (In Persian).
- shayeghan no, N; & agajani, V. (2022). The effect of intellectual capital on the comparability of financial statements. Journal of Accounting and Management Vision, 5(60), 95-111. (In Persian).
- Shekarkhah, J. S; & Ghasedi Dizaji, K. (2016). the Effect of Macroeconomic Variables on Management Financing Decision. Empirical Studies in Financial Accounting, 13(51), 87-120. (In Persian).
- Tariverdi, Y.I; Naeimi, A; & Rostami, M. (2018). The effect of increasing profit management and decreasing profit management on the quality of financial reporting. Business management, 10(40), 69-86. (In Persian).
- Yang, N. (2022). Economic policy uncertainty, managerial ability, and the peer effect of corporate investment. Mathematical Problems in Engineering, 2022, 1-15.
- Zarra Nezhad, M; & Motamedi, S. (2012). Investigation of the Relationship between Macroeconomic Variables and Overall Price Index of Tehran Stock Exchange. Economics Research, 12(46), 101-116. (In Persian).

COPYRIGHTS

This is an open access article under the CC-BY 4.0 license.

پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی
پرتال جامع علوم انسانی